

Η ισότητα των φύλων: μία διαρκής διεκδίκηση

Νικηφοράκη Στέλλα & Παπαθανασίου Άγγελος
Ασκούμενοι Δικηγόροι ΔΣΘ

Εισαγωγή

Η ηχηρή παρουσία του 4ου κύματος του φεμινισμού στην κοινωνία, που από το 2012 μέχρι σήμερα έχει φέρει στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου ζητήματα ισότητας των φύλων, εστιάζοντας κυρίως στο φαινόμενο της έμφυλης βίας, της παρενόχλησης και του σεξισμού, αναδεικνύει την ανάγκη ισοδύναμης παρουσίας των γυναικών στον ιδιωτικό και δημόσιο βίο και επιτάσσει την παρέμβαση του Έλληνα νομοθέτη προς την κατεύθυνση της λήψης θετικών μέτρων υπέρ των γυναικών για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Η αρχή της ισότητας των φύλων, ως ειδική μορφή ισότητας, κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 παρ. 2 Συντάγματος, το οποίο σε συνδυασμένη ερμηνεία με το άρθρο 116 παρ. 2 Συντάγματος, προβλέπει ότι η ισότητα των φύλων εξασφαλίζεται όχι μόνον από την απαγόρευση δημιουργίας καταστάσεων ανισότητας αλλά και από την χορήγηση ίσων ευκαιριών στα δύο φύλα¹. Ήδη από το 1998 το ΣτΕ² έχει αναγνωρίσει την κοινωνική ανισότητα που υφίστανται οι

γυναίκες, ως απόρροια κοινωνικών προκαταλήψεων σε βάρος τους, και την αναγκαιότητα λήψης θετικών μέτρων ως αντιστάθμισμα αυτής.

Η ανάγκη αυτή παραμένει μέχρι και σήμερα αμείωτη, γεγονός που αποδεικνύεται από την κατάταξη της χώρας μας και φέτος για 12η συναπτή χρονιά στην τελευταία θέση του δείκτη ισότητας των φύλων, που δημοσιεύεται από το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο (EIGE)³ και φανερώνει τη στασιμότητα στην προώθηση της ουσιαστικής ισότητας και την απόσταση της χώρας μας από τις λοιπές χώρες του δυτικού ευρωπαϊκού χώρου.

Αναγκαία κρίνεται μια σφαιρική αντιμετώπιση του ζητήματος της ανισότιμης μεταχείρισης λόγω φύλου, σε όλους τους τομείς του δικαίου. Για το λόγο αυτό κρίσιμη αποτιμάται μία συνολική επισκόπηση τόσο των πρωτοβουλιών του Έλληνα νομοθέτη αναφορικά με την αποκατάσταση της ουσιαστικής ισότητας, όσο και των εντοπιζόμενων νομοθετικών ρυθμίσεων που συντηρούν ένα καθεστώς ανισότητας και όλα αυτά ενόψει φυσικά και των νομοθετικών αλλαγών που λαμβάνουν

¹Χρυσόγονος Κ., Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, εκδ. Σάκκουλα, 2017, σ.178-179

²1933/1998 ΣτΕ, η πρώτη απόφαση που αναφέρεται σε θετικά μέτρα. Διαθέσιμη σε <http://www.adjustice.gr>

³Διαθέσιμο στο <https://eige.europa.eu/el/in-brief>

χώρα και των προτάσεων που συζητούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Πολιτική Ισότητα

Σύμφωνα με παλαιότερες φυσικοδικαιικές θεωρήσεις, ο καταμερισμός εργασίας στο σπίτι και στην κοινωνία και ακολούθως ο ρόλος και η αποστολή εκάστου φύλου στην τελευταία είχαν τον χαρακτήρα “εκ φύσεως” προσδιοριζόμενων χαρακτηριστικών⁴. Στη βάση αυτή, για δεκαετίες η θέση που επιφύλασσε η κοινωνία στις γυναίκες αφορούσε αποκλειστικά την ενασχόληση με τις εργασίες του οίκου, ενώ δεδομένη ήταν η πλήρης αποξένωση της από την πολιτική ζωή. Δεκαετίες αργότερα, η εξίσωση ανδρών και γυναικών στον τομέα της συμμετοχής στην ενεργό πολιτική δεν έχει επιτευχθεί, με τρανταχτό παράδειγμα τη συμμετοχή των γυναικών στη Βουλή, το ανώτατο αντιπροσωπευτικό όργανο του λαού, οι οποίες δεν καταλαμβάνουν ποτέ ποσοστό μεγαλύτερο του 1/3 των βουλευτικών θέσεων, ενώ απογοητευτικά είναι και τα ποσοστά συμμετοχής τους σε κυβερνητικές θέσεις τα τελευταία έτη⁵.

Για την αντιμετώπιση της υποεκπροσώπησης των γυναικών στα αντιπροσωπευτικά όργανα, εισηγήθηκαν νομοθετικά, ως θετικά μέτρα, διατάξεις που προέβλεπαν υποχρεωτικές ποσοτώσεις υπέρ των γυναικών, για παράδειγμα, στις δημοτικές εκλογές (ν.2910/2001) γυναικεία

συμμετοχή σε ποσοστό του 1/3 των υποψηφίων του συνδυασμού ή στα υπηρεσιακά συμβούλια (α.29 ν.2085/1992), η ύπαρξη μίας τουλάχιστον γυναίκας, ενώ σήμερα με τον ν. 4604/2019 για την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων προβλέπεται ότι “ο αριθμός των υποψηφίων βουλευτών, από κάθε φύλο, πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 40% του συνολικού αριθμού των υποψηφίων τους, αντιστοίχως, σε όλη την Επικράτεια”.

Ωστόσο, δεν είναι λίγοι αυτοί που σήμερα ασκούν κριτική στην εισαγωγή ποσοτώσεων ως θετικών μέτρων με το επιχείρημα ότι εισάγεται ρωγμή στην “τυπική ισότητα”⁶, καθώς επίσης και ότι η νομοθετική διάταξη προς επίτευξη της ουσιαστικής ισότητας οφείλει να αίρει εμπόδιο και όχι να απονείμει η ίδια το επιθυμητό αποτέλεσμα⁷. Οι αντιρρήσεις αυτές έχουν καμφθεί από το ΣτΕ⁸, το οποίο τηρώντας προοδευτική στάση, έχει ταχθεί κατά της αυστηρής και ανεξάιρετης εφαρμογής της τυπικής ισότητας, με το επιχείρημα ότι αυτή συντηρεί την υφιστάμενη κοινωνική ανισότητα σε βάρος των γυναικών. Σημειώνεται δε ότι απώτερος σκοπός και αποτέλεσμα της εκλογικής υποψηφιότητας είναι η εκλογή σε ορισμένη θέση, γεγονός που δεν επιτυγχάνεται αυτοδύναμα με τη συμμετοχή χάριν ποσόστωσης, δεδομένου ότι οι εκλογείς επιλέγουν ελεύθερα τους εκπροσώπους τους. Με την παραπάνω

⁴Κοτζάμπαση Α., Ισότητα των φύλων και ιδιωτική αυτονομία στις οικογενειακές σχέσεις, εκδ. Σάκκουλα, 2011, σελ.15-17

⁵ Διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία :

<https://www.hellenicparliament.gr/Vouleftes/Statika-Stoicheia>. Συγκεκριμένα στις πρόσφατες εκλογικές περιόδους, ΙΕ': 63 γυναίκες βουλευτές, ΙΣΤ': 70 γυναίκες βουλευτές, ΙΖ': 56 γυναίκες βουλευτές, ΙΗ': 66 γυναίκες βουλευτές, ενώ ως

Υπουργοί διατελούν αυτή την στιγμή μόνον δύο γυναίκες.

⁶Χρυσόγονος Κ., ό.π. σελ.178

⁷Γεραπετρίτης Γ., Ισότητα και Θετικά μέτρα, εκδόσεις Σάκκουλα 2007, σελ. 73

⁸3188/2003 ΣτΕ, Διαθέσιμη σε <http://www.adjustice.gr>

διαπίστωση καθίσταται φανερό ότι οι αντιλήψεις περί “νοθευμένου” εκλογικού αποτελέσματος δεν ευσταθούν. Εξάλλου, σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής γυναικών σε αντιπροσωπευτικά όργανα είναι αυτές που έχουν θεσπίσει υποχρεωτικές ή προαιρετικές ποσοστώσεις υπέρ αυτών.

Ισότητα στην οικογενειακή ζωή

Η επιρροή των κοινωνικών στερεοτύπων για τους ρόλους των φύλων είναι ιδιαίτερα εμφανής στο δίκαιο που ρυθμίζει τις στενές ιδιωτικές σχέσεις των μελών της κοινωνίας, στο πλαίσιο του οποίου εντοπίζονται συχνά διατάξεις που παραβιάζουν την αρχή της ισότητας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται το άρθρο 1505 παρ. 3 ΑΚ που ορίζει ότι *«σε περίπτωση παράλειψης των γονέων να δηλώσουν το επώνυμο του τέκνου τους, αυτό θα λάβει αυτόματα του επώνυμο του πατέρα»*. Η διάταξη αυτή παραβιάζει την αρνητική όψη της ισότητας των φύλων, καθώς εισάγει ευθέως διάκριση σε βάρος της γυναίκας, το δικαίωμα της οποίας για απόδοση του επωνύμου της στο τέκνο της, υποβαθμίζεται και παραβλέπεται τελείως σε σχέση με αυτό του άνδρα. Η ανισότητα αυτή πρέπει να διορθωθεί με την εισαγωγή διάταξης αντίστοιχης με αυτής που υφίσταται ήδη άλλωστε, στο α. 10 του ν.4356/2015 για το σύμφωνο συμβίωσης και προβλέπει το σχηματισμό του επωνύμου του τέκνου στη περίπτωση αυτή, από τα επώνυμα και των δύο συντρόφων. Σημειωτέο ότι, η αποκατάσταση της ισότητας εδώ απαιτεί ουδέτερη διάταξη

που περιλαμβάνει και τα δύο φύλα και όχι κάποιο θετικό μέτρο.

Εντούτοις, και παρά την υποβάθμιση των αξιώσεων της γυναίκας εντός του οικογενειακού πλαισίου, εξακολουθεί να αποδίδεται σε αυτήν, και μάλιστα κατ’ αποκλειστικότητα η ανάγκη για τεκνοποίηση, παραγκωνίζοντας έτσι το αντίστοιχο δικαίωμα του άνδρα όπως άλλωστε φαίνεται και από τη ρύθμιση του 1458 ΑΚ, που αναγνωρίζει το δικαίωμα προσφυγής στην διαδικασία της ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής μόνον στην άγαμη γυναίκα. Οι υπέρμαχοι της διατήρησης του παρόντος καθεστώτος υποστηρίζουν ότι δεν πρόκειται περί δυσμενούς διακριτικής μεταχείρισης σε βάρος του άνδρα, αλλά για εύλογη ρύθμιση που δικαιολογείται από την βιολογική διαφοροποίηση των φύλων, καθότι η ΙΥΑ δεν μπορεί να αναπληρώνει για έκαστο φύλο βιολογικές δυνατότητες που δεν υφίσταντο εξ αρχής⁹. Οι απόψεις αυτές ωστόσο, παρότι παραβιάζουν καταφανώς την αρχή της ισότητας και έχουν αποκρουσθεί ήδη από την νομολογία¹⁰, παραβλέπουν το γεγονός ότι η διαδικασία της ΙΥΑ παρέχει ακριβώς αυτή τη δυνατότητα υπέρβασης των βιολογικών περιορισμών του φύλου. Η αναλογική εφαρμογή του σχετικού άρθρου που έχει προταθεί από την ελληνική νομολογία¹¹, και στην περίπτωση του άγαμου άνδρα, δεν αποκαθιστά την αρχή της ισότητας και δεδομένου του αμφιλεγόμενου χαρακτήρα της ρύθμισης, αναγκαία κρίνεται η νομοθετική παρέμβαση προς την αποκατάστασή της.

Ως ρύθμιση “θετικό μέτρο” υπέρ των ανδρών, θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη

⁹ Κοτζαμπάση Α., ό.π.σελ.57

¹⁰ 2827/2008 ΜΠρωτΑθ, 13707/2009 ΜΠρωτΘεσσ, διαθέσιμες σε ΧρΙΔ

¹¹ 2827/2008 ΜΠρωτΑθ, 13707/2009 ΜΠρωτΘεσσ, διαθέσιμες σε ΧρΙΔ

και ο νέος νόμος για τη συνεπιμέλεια, που αναγνωρίζει την από κοινού πλέον άσκηση της επιμέλειας του τέκνου και από τους δύο γονείς. Αμφισβητείται ωστόσο κατά πόσο η ρύθμιση αυτή συμβάλλει στην τήρηση της ουσιαστικής ισότητας, μεταξύ άλλων, δεδομένων και των κακοποιητικών συμπεριφορών που εντοπίζονται στο πλαίσιο της οικογένειας καθώς επιβάλλεται μια συνεχής επαφή των δραστών της κακοποίησης όχι μόνον με τα τέκνα αλλά με τα θύματα.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να αναφερθεί ότι είναι πλέον πρόσφορο το έδαφος για να τη λήψη μέτρων αστικού δικαίου που θα κατατείνουν προς την κατεύθυνση της αποκατάστασης της ισότητας στον οικογενειακό βίο και στην αντιμετώπιση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας, όπως άλλωστε συμβαίνει ήδη σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Από αυτές ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η γαλλική νομοθετική πρωτοβουλία¹² που προβλέπει την προσωρινή αναστολή της γονικής μέριμνας και του δικαιώματος επικοινωνίας με το τέκνο, του γονέα που διέπραξε αξιόπονη πράξη σε βάρος του άλλου γονέα, μέχρι την έκδοση απόφασης από το ποινικό δικαστήριο. Στη θέσπιση αντίστοιχων νομοθετικών ρυθμίσεων οφείλει να προβεί και ο Έλληνας νομοθέτης.

Μισθολογικό χάσμα

Το **μισθολογικό χάσμα** μεταξύ των φύλων είναι η διαφορά μεταξύ των μέσων ετήσιων αποδοχών μεταξύ γυναικών και ανδρών. Η διαφορά αυτή στην ΕΕ ανερχόταν στο 14,1% το 2019¹³, και απορρέει – κατά κύριο λόγο – από τη δυσχερή πρόσβαση των γυναικών σε υψηλόβαθμες θέσεις απασχόλησης, καθώς και σε επαγγέλματα ψηφιακού περιεχομένου. Προφανώς, η κατάσταση αυτή δεν αποτελεί συνειδητή επιλογή του υποεκπροσωπούμενου φύλου, ούτε φυσική συνέπεια βιολογικού ντετερμινισμού (όπως, για παράδειγμα, η δήθεν *ex nihilo* καλύτερη αντίληψη του τρόπου λειτουργίας ψηφιακών λογισμικών από τους άνδρες), αλλά αντανακλά έμφυλα στερεότυπα που ρυθμίζουν ακόμη την οικονομική ζωή των σύγχρονων νεωτερικών κρατών.

Η παραπάνω κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα επιτάσσει την λήψη σχετικών θετικών μέτρων, προς την εκμηδένιση του ανωτέρω δυσάρεστου ποσοστού. Στην Ελλάδα τρέχουν, ήδη, προγράμματα ΕΣΠΑ και ΟΑΕΔ, με έμφαση την γυναικεία επιχειρηματικότητα, πλην όμως ο Έλληνας νομοθέτης διστάζει να ακολουθήσει δραστικότερες ευρωπαϊκές προτάσεις. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat¹⁴ για το 2018, μόλις ένα 33% των **διευθυντικών θέσεων** ανήκε σε γυναίκες, έναντι 67% για τους άνδρες, ενώ ήδη από το 2012 έχει προταθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχέδιο Οδηγίας σχετικά με τη βελτίωση της ισόρροπης εκπροσώπησης

¹² LOI n° 2020-936 du 30 juillet 2020 visant à protéger les victimes de violences conjugales, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFT-EXT000042176652>

¹³

<https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20200109STO69925/ti-einai-to->

misthologiko-chasma-metaxu-ton-fulon-kai-pos-upologizetai

¹⁴

<https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20200227STO73519/to-chasma-amoiwon-metaxu-ton-duo-fulon-stin-ee-stoicheia-kai-arithmoi-grafima>

των φύλων στις σχετικές θέσεις¹⁵. Η κοινή ευρωπαϊκή γραμμή εγκαταλείφθηκε λόγω αντιδράσεων, όχι όμως και η εσωτερική προσπάθεια ορισμένων κρατών – μελών. Τη στιγμή, λοιπόν, που η Γαλλία υιοθετεί ποσοτώσεις συμμετοχής του γυναικείου φύλου στα διοικητικά συμβούλια εταιριών ιδιωτικού δικαίου¹⁶ και το Ομοσπονδιακό Υπουργικό Συμβούλιο της Γερμανίας ενέκρινε την απαίτηση ενός ελάχιστου ποσοστού γυναικών στα εκτελεστικά συμβούλια των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιριών¹⁷, η Ελλάδα περιορίζεται ακόμη στην γενική απαγόρευση διακρίσεων της 2000/43/EK (ήδη ν. 4443/2016).

Έμφυλη Βία

Αναφορικά με τη **βία κατά των γυναικών** που βασίζεται στο φύλο, αυτή σημαίνει τη βία η οποία έχει ως αντικείμενο τη γυναίκα για μόνο το λόγο ότι είναι γυναίκα ή η οποία επηρεάζει τη γυναίκα

κατά τρόπο δυσανάλογο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην περ. γ', του άρθρου 3 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης (η οποία κυρώθηκε με τον ν. 4531/2018). Στα στατιστικά στοιχεία της τελευταίας ετήσιας έκθεσης για τη βία κατά των γυναικών της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Δ.Ο.Π.Ι.Φ.)¹⁸ (Νοέμβριος 2021) αποτυπώνονται **4.264** γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας και **2.350** γυναίκες θύματα σωματικής συντροφικής βίας με δράστες άνδρες, ενώ σε σύνολο 5.805 θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, το **82%** αυτών ήταν γυναίκες, και σε σύνολο 4.758 δραστών, το **64%** αυτών ήταν (πρώην) σύζυγοι/σύντροφοι, μόνο για το έτος 2020.

Η κριτική που άσκησε το δεύτερο φεμινιστικό κίνημα στις ιδιωτικές σεξουαλικές σχέσεις είχε ως αποτέλεσμα την ανάδειξη εγκλημάτων αφανούς έμφυλης βίας, όπως η ενδοοικογενειακή βία και ο βιασμός εντός του γάμου¹⁹. Πλην

¹⁵ Σύμφωνα με την προτεινόμενη παρ. 1 του άρθρου 4 : «Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι εισηγμένες εταιρείες που στα διοικητικά τους συμβούλια δεν έχουν συμμετοχή του υποεκπροσωπούμενου φύλου σε ποσοστό τουλάχιστον 40% των μη εκτελεστικών διοικητικών στελεχών κάνουν διορισμούς στις θέσεις αυτές, βάσει συγκριτικής ανάλυσης των προσόντων του κάθε υποψηφίου και εφαρμόζοντας προκαθορισμένα, σαφή, ουδέτερα διατυπωμένα και χωρίς αμφισημία κριτήρια ώστε να επιτευχθεί το εν λόγω ποσοστό το αργότερο έως την 1η Ιανουαρίου 2020 ή το αργότερο έως την 1η Ιανουαρίου 2018 στην περίπτωση εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιριών οι οποίες είναι δημόσιες επιχειρήσεις.»

¹⁶ Loi No 2011-2013 du 27 janvier 2011 relative à la représentation équilibrée des femmes et des hommes au sein des conseils

d'administration et de surveillance et à l'égalité professionnelle, dite loi Copé-Zimmermann, Article 2 : « Dans les sociétés dont les actions sont admises aux négociations sur un marché réglementé, la proportion des membres du conseil de surveillance de chaque sexe ne peut être inférieure à 40 %. Lorsque le conseil de surveillance est composé au plus de huit membres, l'écart entre le nombre des membres de chaque sexe ne peut être supérieur à deux.

¹⁷ <https://www.bundesregierung.de/breg-en/news/more-women-at-board-level-1835144>

¹⁸ <https://isotita.gr/2h-ethsia-ekthesh/>

¹⁹ Ρεθυμιωτάκη Ελένη, Μαροπούλου Μαρίνα, Τσακιστράκη Χριστίνα, «Φεμινισμός και Δίκαιο», Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά

όμως, η κοινωνία σήμερα είναι αντιμέτωπη και με εμφανέστερες μορφές έμφυλης βίας, λ.χ. γυναικοκτονίες, «revenge porn», κ.ο.κ. Έτσι, ο νόμος οφείλει, όπως έκανε με τον ν. 3500/2006 περί ενδοοικογενειακής βίας, να απαντήσει εξίσου και στα υπόλοιπα φαινόμενα έμφυλης βίας. Ειδικότερα, ήδη οι εισηγήτριες Ελισσάβετ Βόζεμπεργκ – Βρυωνίδη και Sylwia Spurek εισηγήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την ποινικοποίηση της έμφυλης βίας στο διαδίκτυο, πρόταση η οποία υπερψηφίστηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ακόμη το άρθρο 315 ΠΚ ποινικοποιεί τον ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων, κατ' εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, όπως αυτή κυρώθηκε.

Τι συμβαίνει, όμως, με τις **γυναικοκτονίες** ; Ναι μεν, η ανθρωποκτονία με δόλο τιμωρείται πλέον αυστηρά με ισόβια κάθειρξη (όπως προβλέπεται πλέον με το άρθρο 63 του ν. 4855/2021), πλην όμως η γυναικοκτονία δεν προστατεύει μονάχα το έννομο αγαθό της ζωής, αλλά ταυτόχρονα και το δικαίωμα των γυναικών να απολαμβάνουν μια ζωή χωρίς διακρίσεις λόγω φύλου και χωρίς βία²⁰. Δεχόμενοι την ύπαρξη του εν λόγω εννόμου αγαθού, το οποίο μπορεί να απολαύει και εθνικής συνταγματικής

προστασίας δυνάμει των άρθρων 4 παρ. 2 και 116 παρ. 2 του Συντάγματος, όπως επίσης και τη δυστοπική πραγματικότητα που αποτυπώνουν οι στατιστικές αναλύσεις, η νομική αναγνώριση της γυναικοκτονίας ως θετικό μέτρο εμφανίζεται επιβεβλημένη. Ειδικότερα, η νομοθετική αναγνώριση επιβαρυντικών περιστάσεων στα άρθρα 81^A και 79 του ΠΚ με ρητή αναφορά στο φύλο, ο αποκλεισμός αναγνώρισης ορισμένων ελαφρυντικών, όπως αυτών των περ. β' και γ' του άρθρου 84 του ΠΚ, ή ακόμη και αυστηρότερη έκταση της ποινής σε περιπτώσεις γυναικοκτονιών αποτελούν τα ελάχιστα θετικά μετρά²¹ υπέρ των γυναικών²², ώστε να δοθεί ένα σαφές μήνυμα στην νομολογία μας, αλλά και στην κοινωνία για την επιβεβλημένη από την κοινωνική πραγματικότητα διακριτή μεταχείριση των εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών.

Αντί επιλόγου

Συνοψίζοντας, η Ελλάδα κατατάσσεται στην **τελευταία θέση της ΕΕ** ως προς τον Δείκτη Ισότητας των Φύλων για το 2020²³ με στοιχεία του 2018, παραμένοντας στην ίδια θέση από το 2010. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025 και το Πρώτο Μέρος του ν. 4604/2019, που τιτλοφορείται

Συγγράμματα και Βοηθήματα (διαθέσιμο σε : www.kallipos.gr), 2015, σ. 52

²⁰ Σύμφωνα με τα όσα ορίζει ο υπερεθνικός νομοθέτης στο άρθρο 3 της Σύμβασης Balet do Para, την οποία υιοθετούν τα περισσότερα κράτη της Λατινικής Αμερικής

²¹ Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 4 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, ειδικά τα μέτρα τα οποία είναι αναγκαία για την πρόληψη και προστασία των γυναικών από τη βία που βασίζεται στο φύλο δεν θα θεωρούνται ως

συνιστώντα διακριτική μεταχείριση σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης.

²² Αξιοσημείωτος είναι ο ορισμός του φύλου που υιοθετεί η Σύμβαση στην περ. γ' του άρθρου 3 : ο όρος «φύλο» υποδηλοί τους κοινωνικά δομημένους ρόλους, συμπεριφορές, δραστηριότητας και ιδιότητες (χαρακτηριστικά γνωρίσματα) τις οποίες μια δεδομένη κοινωνία θεωρεί προσήκουσες και ενδεδειγμένες για τις γυναίκες και τους άνδρες.

²³ Συγκεκριμένα με βαθμολογία 52,2 στα 100, όπως προκύπτει από στοιχεία της EIGE

«Πρωώθηση της Ουσιαστικής Ισότητας των Φύλων, Πρόληψη και Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας» και ορίζει στην παρ. 1 του άρθρου 3 ότι η διάσταση του φύλου εντάσσεται σε όλους τους τομείς του ιδιωτικού και δημόσιου βίου και ιδίως στην πολιτική, κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική πραγματικότητα της χώρας, εξειδικεύουν πληθώρα θετικών μέτρων και δράσεων στα πλαίσια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στους προϋπολογισμούς, στο πειθαρχικό δίκαιο, στην εκπαίδευση, στη δημόσια υγεία και στην ιδιωτική επιχειρηματική πρωτοβουλία. Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι η πρόληψη είναι καλύτερη της κατασταλτικής αντιμετώπισης – πλην όμως μακροπρόθεσμα. Η επί σειρά ετών διστακτική αναγνώριση και πρόληψη, πολλώ δε μάλλον καταπολέμηση, της ανισότητας των φύλων έχει οδηγήσει σήμερα στην θεσμική υπεροχή μίας πατριαρχικά κατευθυνόμενης κοινωνίας και οικονομίας, καθιστώντας έτσι άμεση την ανάγκη υιοθέτησης δραστικών θετικών μέτρων. Οι αποκαλύψεις του #metoo και οι 17 γυναικοκτονίες δεν αφήνουν κανένα περιθώριο επιφυλάξεων. Αντιθέτως, θα λέγαμε, ότι ίσως τώρα είναι η στιγμή αποφασιστικών παρεμβάσεων εντός αυτού του πλαισίου κοινωνικών διαπραγματεύσεων και διεκδικήσεων.